

Митний дайджест (липень 2023 р.)

Оперативна оцінка роботи митниці здійснюється за трьома напрямками: збір митних платежів, сприяння торгівлі, управління ризиками, а також оцінюється інституційний розвиток Держмитслужби.

Примітки: ● – нейтральна тенденція або тенденція без оцінки, ↓↑ – позитивна тенденція, ↓↑ – негативна тенденція.

ЗБІР МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Митні платежі платники податків – суб'єкти ЗЕД за 7 місяців 2023 р. сплатили **241,8 млрд грн**.

↓ Відносно індикативу Мінфіну (246,2 млрд грн) недовиконання митних платежів на **-4,4 млрд грн (або на -1,8 %)** є помірним. Індикатив був недовиконаний у березні та квітні 2023 р., але був умовно компенсований перевиконанням у попередні (січень-лютий 2023 р.) та наступні місяці (травень-червень 2023 р.). Раніше перевиконання індикативу у червні 2023 р. було зумовлене поведінковим ефектом збільшення обсягу ввезення пального перед завершенням 01.07.2023 р. дії пільгових ставок з ПДВ (7 % замість 20 %) та акцизного податку. Нині недовиконання індикативу у липні 2023 р. є найбільшим з початку року та об'єктивно зумовлене відповідним зменшенням обсягу ввезення пального через накопичені раніше у червні 2023 р. запаси. Прогнозуємо більш стрімке зростання митних платежів з серпня 2023 р., передусім, через закінчення запасів пального, яке було ввезене раніше за пільговими ставками.

↑↑↑ Відносно 7 місяців 2022 р. (138,0 млрд грн) зростання митних платежів склало **+103,8 млрд грн (або на +75,2 % більше)**. Стрімке зростання пояснюється низькою порівняльною базою перших місяців повномасштабної війни через зменшення обсягу оподаткованого імпорту та дію широкого кола митних пільг.

Зокрема митні платежі платники податків – суб'єкти ЗЕД у липні 2023 р. сплатили **38,5 млрд грн**.

↓↓ Відносно індикативу Мінфіну (43,3 млрд грн) істотне недовиконання на **-4,8 млрд грн (або -11,1 %)**. Коментар надано вище.

↑↑↑ Відносно липня минулого 2022 р. (22,9 млрд грн) зростання **+15,6 млрд грн (або +68,1 %)**.

↑ Відносно попереднього місяця поточного року - червня 2023 р. (36,8 млрд грн) зростання **+1,7 млрд грн (або +4,6 %)**.

Основним джерелом наповнення держбюджету від митних платежів є ПДВ з ввезених на митну територію України товарів. «Ввізний» ПДВ повністю зараховується до загального фонду Державного бюджету України, а отже цілком спрямовується на забезпечення обороноздатності держави. Третій місяць поспіль травень-липень 2023 р. його надходження тримаються номінально на рівні травня-липня 2021 р. до початку повномасштабної війни.

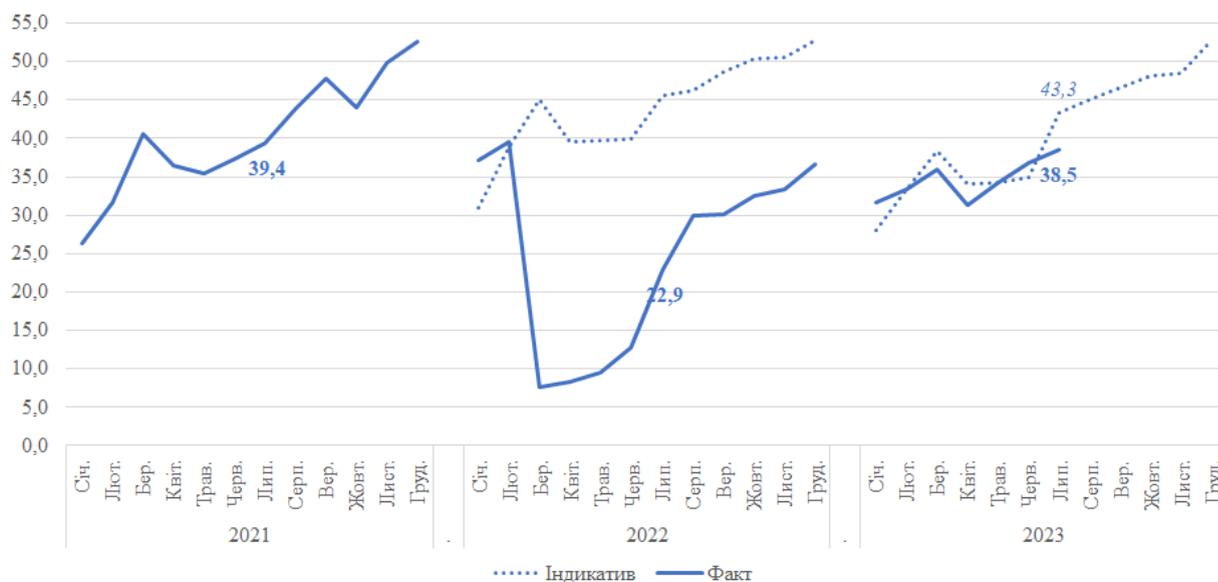

Рис. 1. Динаміка прогнозних індикативних та фактичних митних платежів у 2021-2023 рр., млрд грн

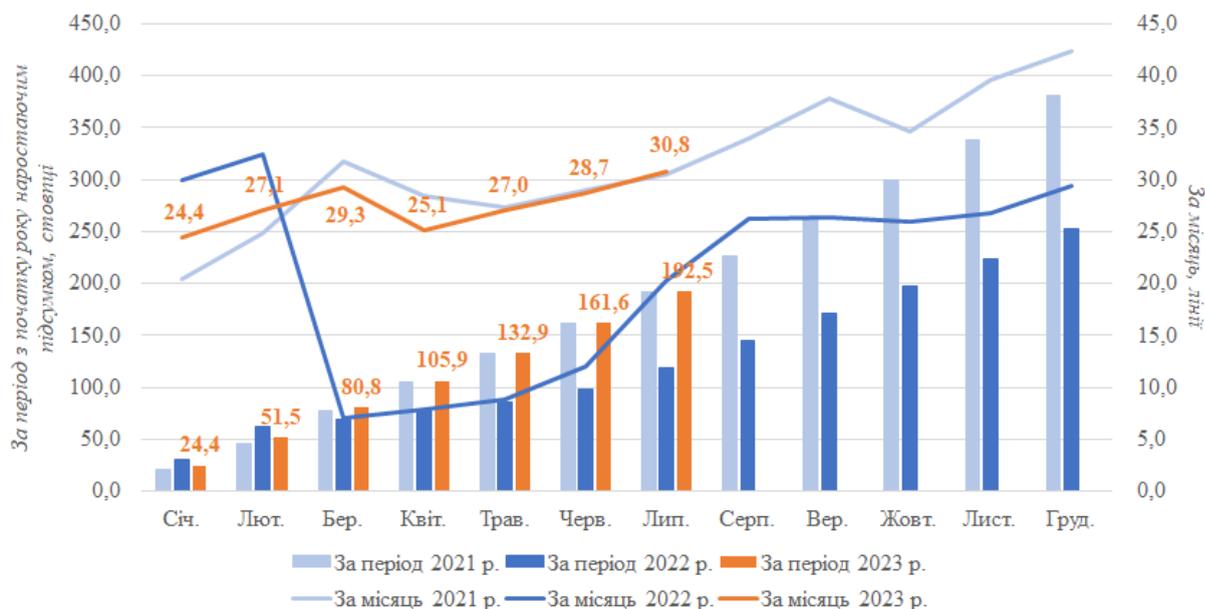

Рис. 2. Надходження ПДВ з ввезених на митну територію України товарів у 2021-2023 рр., млрд грн

Основною причиною зменшення надходжень митних платежів у липні 2023 р. стало об'єктивне зменшення на 60 % обсягів ввезення пального.

Обсяги ввезення пального **по вазі** за січень-травень ц.р. в середньому становили 0,8 млн тонн. У червні ц.р. перед завершенням дії пільг обсяг зріс до 1,0 млн тонн. Після завершення дії пільг у липні ц.р. обсяг склав лише 0,4 млн тонн (на 60 % менше червня ц.р.).

Обсяги ввезення пального **по вартості** за січень-червень ц.р. в середньому становили 0,9 млрд дол. США. Після завершення дії пільг у липні ц.р. обсяг склав лише 0,3 млрд дол. США (на 61,0 % менше червня ц.р.).

Зважаючи, що пальне є бюджетоутворюючим товаром, зменшення обсягів ввезення пального негативно позначилося на обсязі надходжень митних платежів.

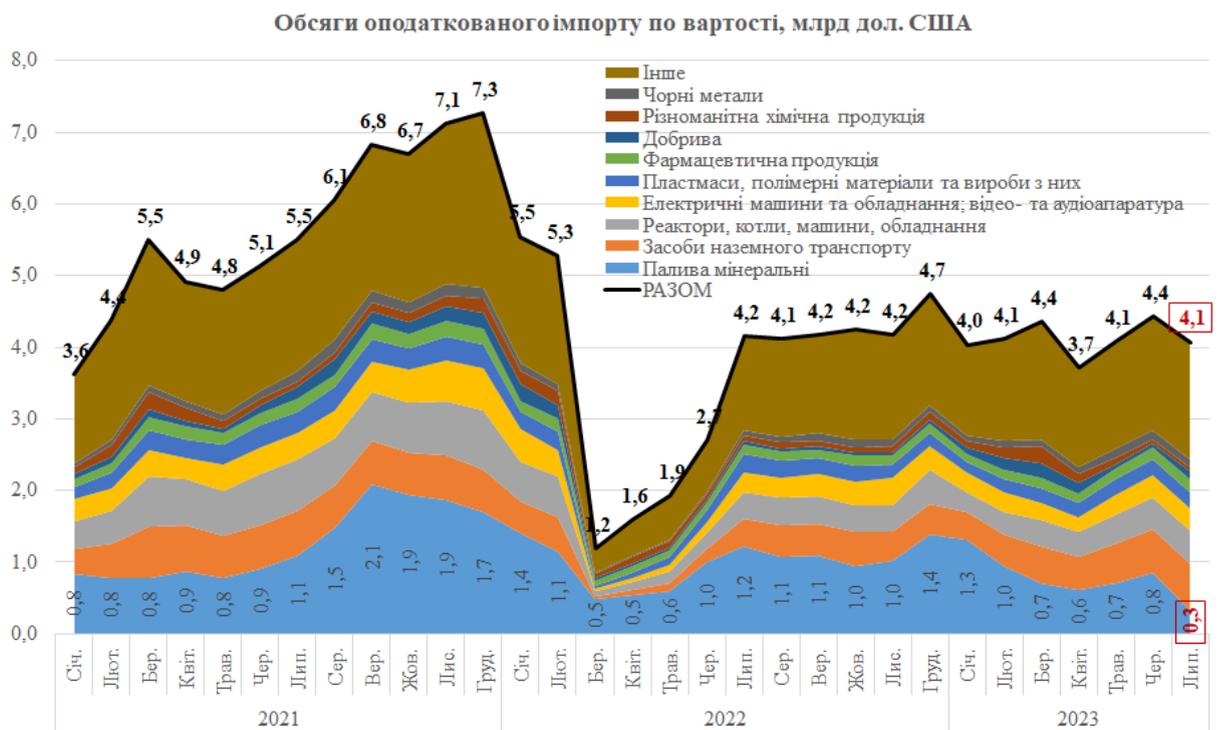
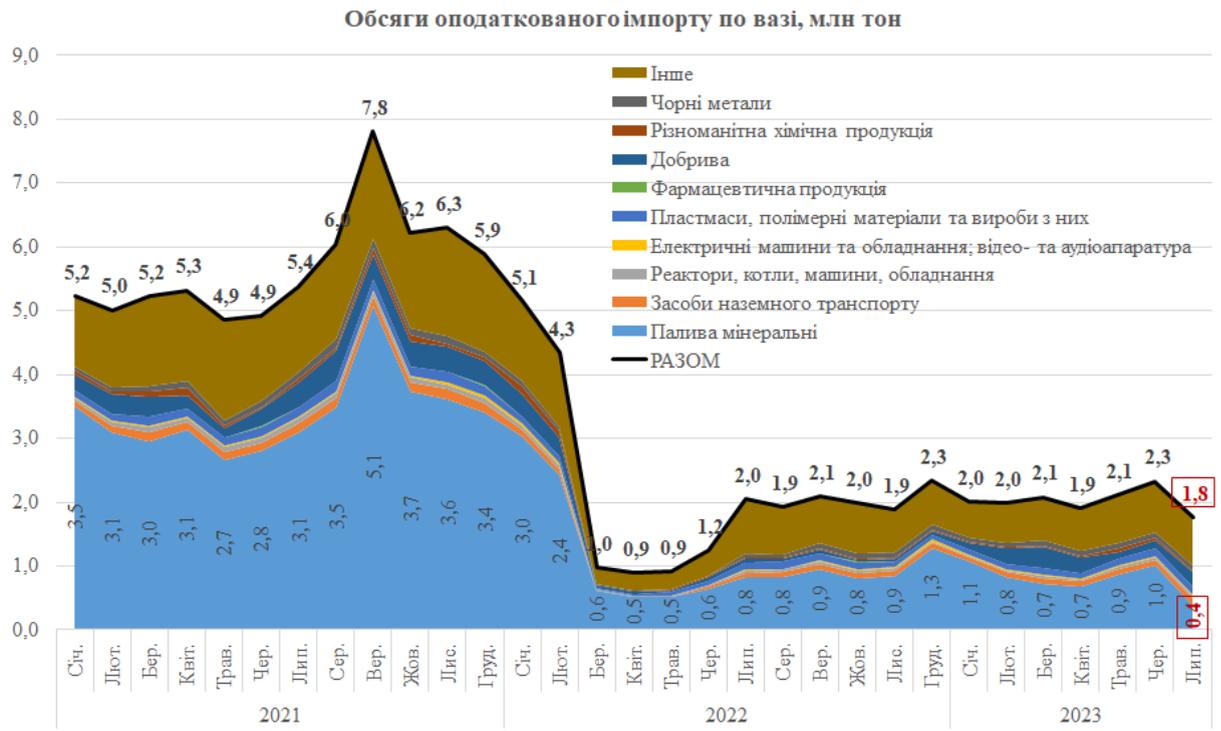

Рис. 3. Динаміка обсягів оподаткованого імпорту по вазі та по вартості у 2021-2023 рр.

СПРИЯННЯ ТОРГІВЛІ

↑ Кількість транзитних декларацій типу Т1 на вивезення з України у липні ц.р. припинила зростання, а кількість декларацій на ввезення до України - подвоїлася. З 01.10.2022 р. за 10 місяців «митного безвізу» оформлено більше 15 тис. транзитних декларацій у системі NCTS (*New Computerized Transit System*).

За 7 місяців 2023 р. кількість оформлених транзитних декларацій Т1 у напрямку вивезення з України вп'ятеро перевищує кількість оформлених декларацій у напрямку ввезення до України.

Кількість транзитних декларацій у напрямку вивезення з України впродовж березня-травня 2023 р. щомісячно подвоювалася. У червні 2023 р. темпи зростання кількості декларацій Т1 сповільнилися. У липні 2023 р. **зростання кількості декларацій припинилося** (червень – 3 193, липень – 3 196). Однією з причин може бути проблема обмеження пропускної спроможності європейських портів.

Кількість транзитних декларацій у напрямку ввезення до України до липня 2023 р. мляво зростала. У липні 2023 р. **кількість декларацій подвоїлася** відносно попереднього місяця (червень – 386, липень – 738). Пояснення Держмитслужби було наступним:

“Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики на засіданні 06.07.2023 р. заслухав керівництво Державної митної служби України з питань реалізації положень Конвенції про процедуру спільного транзиту, а також Закону України від 15.08.2022 р. № 2510-IX в частині надання підприємствам статусу АЕО, авторизацій на застосування спрощень, передбачених Митним кодексом України, та транзитних спрощень, передбачених Конвенцією. Зокрема, розглядалось питання щодо низької кількості переміщень під процедурою спільного транзиту в Україну.

Це проблемне питання представниками Держмитслужби на постійній основі обговорюється під час засідань робочих груп з питань спільного транзиту та спрощення формальностей у торгівлі товарами під егідою Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD). Під час таких обговорень представники різних країн учасниць Конвенції висловлювались про небажання їхнього бізнесу брати на себе додаткові ризики, пов'язані із доставкою товарів в Україну, через війну.

Зважаючи на озвучені побоювання, Держмитслужбою у тісній взаємодії з DTAXUD було розроблено роз'яснення для іноземних компаній та гарантів, у тому числі щодо дії на території України форс-мажорних обставин та у разі пошкодження чи втрати вантажу на території України внаслідок бойових дій митний борг не виникає. Відповідно будь-які додаткові ризики для іноземних контрагентів при оформленні транзитних декларацій в Україну – відсутні.

Таким чином, комунікація з представниками інших країн-учасниць Конвенції та DG TAXUD має привести до збільшення кількості переміщень в Україну.”

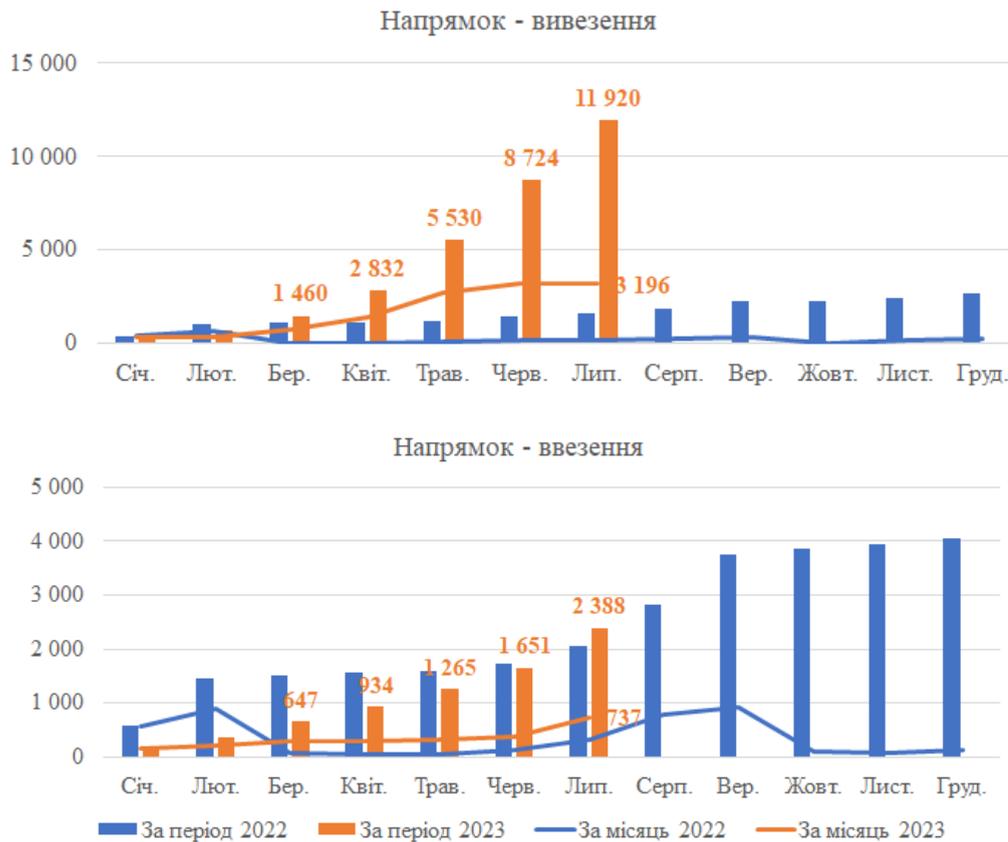

Рис. 4. Кількість оформлених транзитних декларацій Т1 у напрямку вивезення з України (митниця відправлення) та ввезення до України (митниця призначення) у 2022-2023 рр., од.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

↑ **Справи про порушення митних правил (ПМП) зросли по кількості та втричі зросли по вартості.** За 7 місяців 2023 р. Держмитслужба виявила 6976 ПМП на суму 6,1 млрд грн. У минулому році за 7 місяців 2022 р. Держмитслужба виявила 7217 ПМП на суму 2,1 млрд грн.

Отже, кількісний показник виявлених ПМП за 7 місяців 2023/2022 рр. зменшився на 241 справу (з 7217 до 6976 справ). Втім, за досліджуваний експертами ТСК період квітня-липня 2023 р. кількість справ про ПМП була **в середньому у півтора рази більшою** за відповідний показник квітня-липня 2022 р. Структура справ про ПМП за статтями Митного кодексу України у поточному році залишається відносно сталою.

Водночас **вартісний показник виявлених ПМП за 7 місяців 2023/2022 рр. збільшився втричі** (з 2,1 до 6,1 млрд грн). Таке зростання вартісного показника в основному відбулося за рахунок досліджуваних травня та липня ц.р., але у квітні та червні ц.р. сума виявлених ПМП була меншою від минулорічних. Основною статтею справ про ПМП по вартості є *стаття 483 щодо переміщення або дій, спрямованих на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю*. Схоже, що Держмитслужбі вдалося на порушенні митних правил зловити «велику рибу», але далі потрібен хист її втримати.

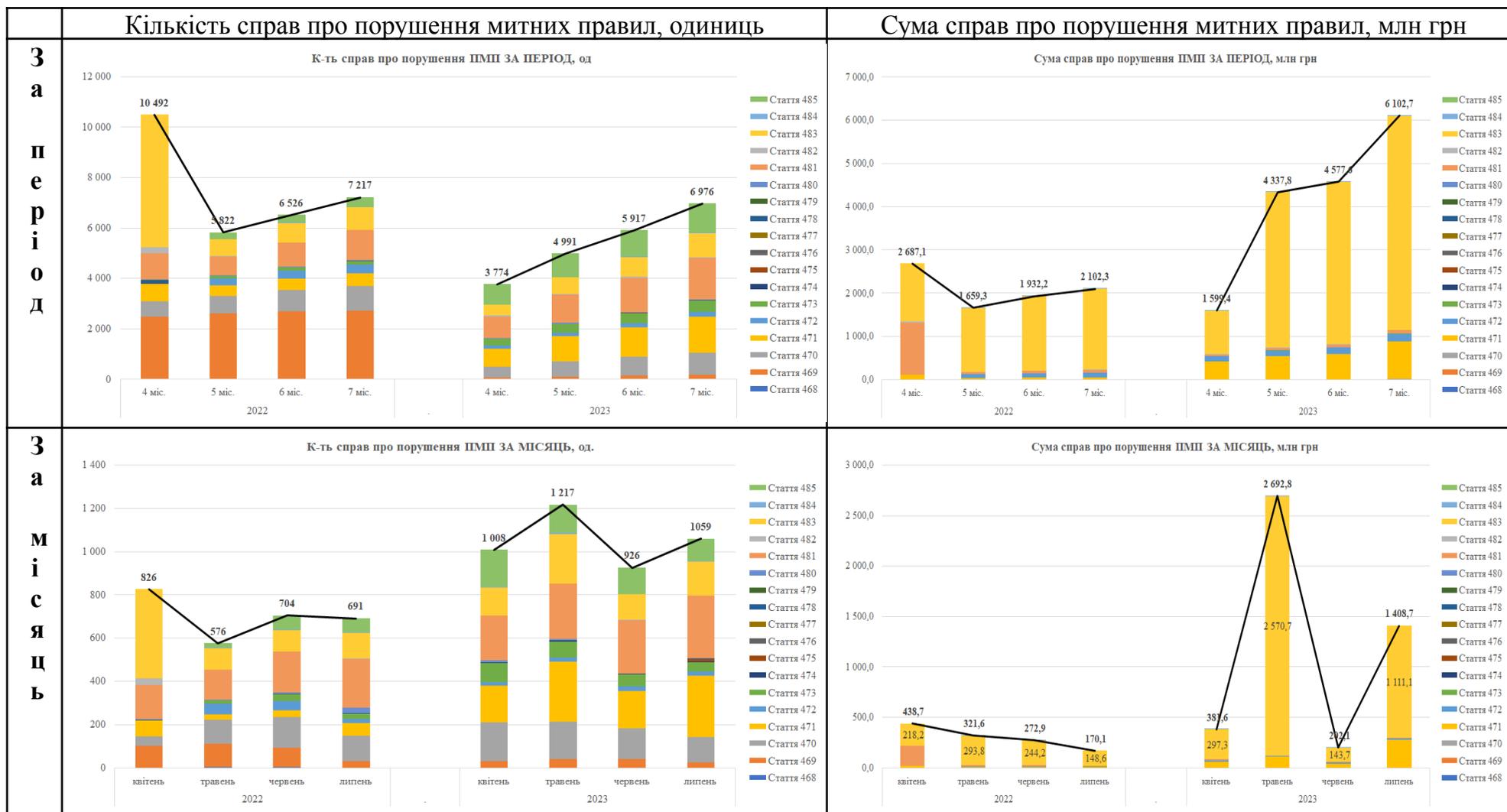

Рис. 5. Кількісні та вартісні показники справ про порушення митних правил (ПМП) в 2022-2023 рр.

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

↓ Бюджетне фінансування Держмитслужби у червні було традиційно вищим від обсягів травня у т.ч. за рахунок оплачуваних відпусток. За підсумками 7 місяців 2023 р. обсяг фінансування був меншим відповідного показника 2022 р. Зокрема, у червні 2023 р. фінансування було меншим, порівняно із червнем 2022 р. та червнем 2021 р. За підсумками 2023 р. бюджетне фінансування Держмитслужби заплановано меншим за два попередні роки. Низький рівень матеріально-технічного забезпечення митних органів (зокрема, сканерами та ваговими комплексами у пунктах пропуску) є однією з основних причин недостатньої ефективності роботи.

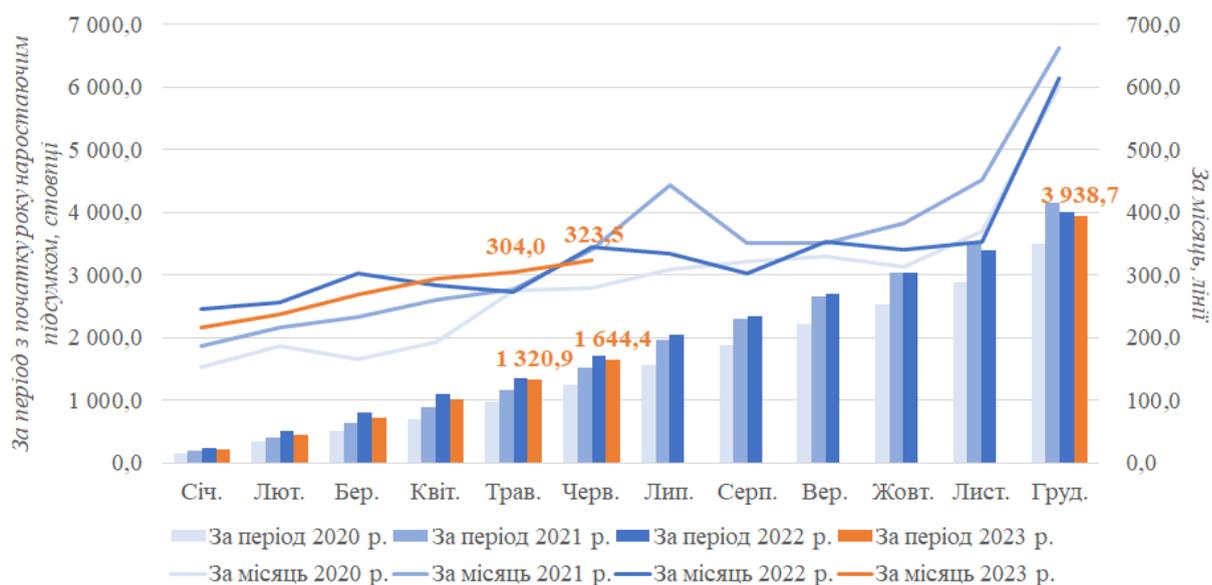

Рис. 6. Фінансування Державної митної служби України за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері митної політики» Державного бюджету України у 2021-2023 рр., млн грн

↑ Дисциплінарні стягнення у Держмитслужбі почастишали за 7 місяців 2023/2022 рр. в два з половиною рази (з 109 до 275 стягнень), зокрема у липні 2023/2022 рр. на +16,7 % (з 30 до 35 стягнень). Найпоширенішими серед дисциплінарних стягнень є м'які види – догани та зауваження. Втім, істотно зросла кількість звільнень у поточному році відносно попереднього року.

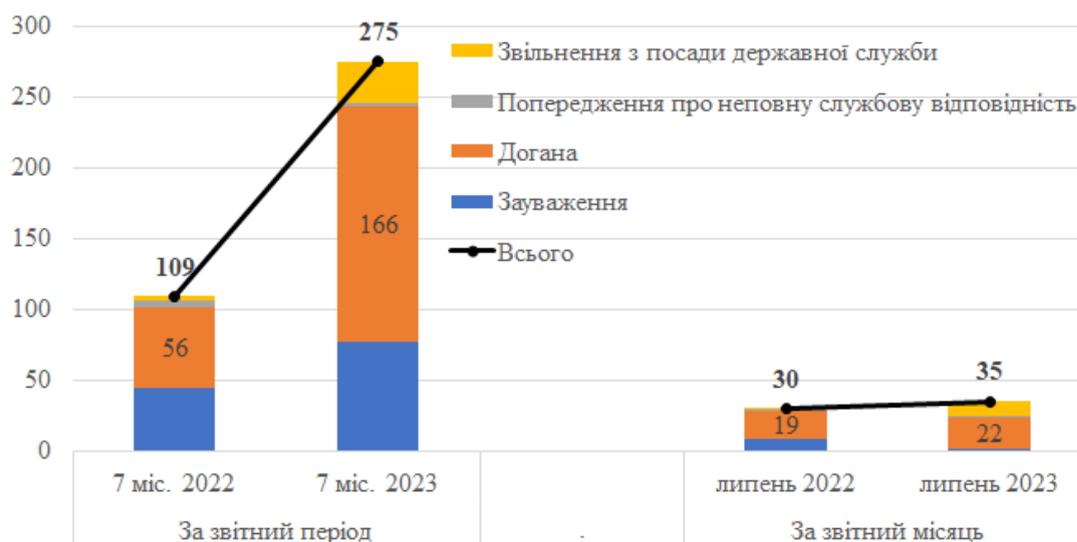

Рис. 7. Кількість дисциплінарних стягнень, застосованих до посадових осіб митних органів за результатами дисциплінарних проваджень, од.

↓ **Кримінальні провадження за злочини у сфері службової та професійної діяльності посадовим особам митних органів** почастишали за 7 місяців 2023/2022 рр. (з 45 до 53 проваджень). Втім, у місячному розрізі в липні 2023 р. кількість проваджень зменшилася відносно аналогічного періоду попереднього року (з 3 до 2 проваджень) та **істотно зменшилася відносно попередніх місяців поточного року** (у квітні – 7, у травні – 10, у червні – 11 проваджень). Можливо, вони були передані до суду.

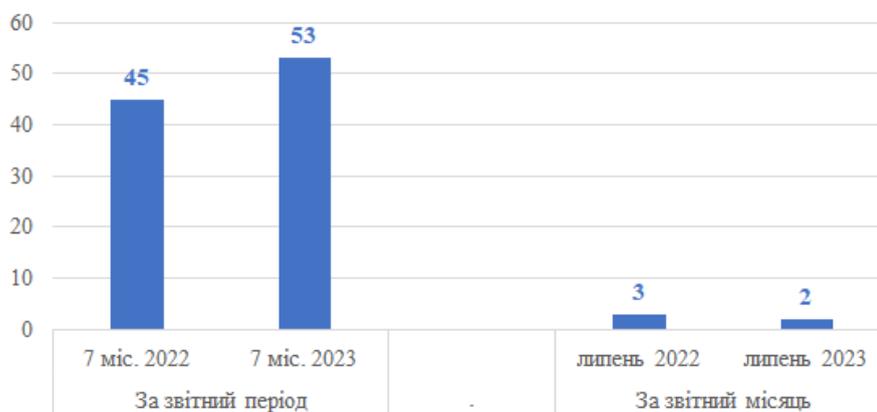

Рис. 8. Кількість кримінальних проваджень за злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, за якими вручено підозри посадовим особам митних органів, од.

Таким чином, у сукупності обидва показники свідчать про спроби очищення Держмитслужби від недобросовісних працівників, результативність роботи антикорупційних органів та органів правопорядку.

Дані матеріали було розроблено у рамках проєкту: Економічний хаб: ефективна політика управління публічними фінансами та візія зростання, який реалізується за підтримки уряду Великої Британії (UK Aid). Імплементатори проєкту — Abt Britain та Центр економічної стратегії.